

τες ἔκλεψαν τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα καὶ μετέφερον ἐπὶ τῆς νήσου των. Πλὴν αὕτη μὴ εὐρίσκουσα εὐάρεστον τὴν διαμονὴν ἐκεῖ, μετὰ δύο νύκτας ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸ πρῶτον τέμενός της.

Ἡ Παναγία Καλαμιώτισσα εἶνε πολλὴ θαυματουργός. Κατὰ τὴν 8 Σεπτεμβρίου ὅτε τελεῖ πανηγυρὶν ἢ Μονὴ καὶ πολλοὶ προσκυνηταὶ ἀνέρχονται τὸ ἀνωφερὲς καὶ τραχὺ μονοπάτι μέχρις ἐκεῖ, πολλὰ συμβαίνουν δυστυχήματα ἀλλ' ἡ χάρις της εὐθὺς ὅλα τὰ προλαμβάνει. Ἐνας ἔπεσε πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ ἐσώθη συλληφθεὶς αἰφνης ἀπὸ εὐθραστον κλάδον κομαριάς· ἄλλος ἐκρημίσθη ἀπὸ δυσθεώρητον ὕψος κατὰ τοῦ βράχου καὶ συνέτριψε τὸν πόδα ἀλλ' ἡ Παναγία, ἐμφανισθεῖσα εἰς τὸ ἔρημον ἐκεῖνο μέρος τῶ προσέδεσε διὰ ζώνης τὴν πληγὴν καὶ οὕτως διεσώθη καὶ ζῆ ἀκόμη μόλις χωλαίνων. Εἶνε δὲ ἀναρίθμητα τὰ θαύματα ὅσα κάμνει καθεκάστην εἰς τοὺς βοσκούς τοῦ τόπου οἱ ὁποῖοι πολλάκις παρακολουθοῦντες τὰς αἰγὰς των, ἀναρριχῶνται ἀπρόσεκτοι ἐπὶ δυσβάτων κορυφῶν καὶ αἰφνης εὐρίσκονται μέσῳ ὀδοντωτῶν πετρῶν, μὴ ἔχοντες πουθενὰ διέξοδον. Μόλις ὁμως ἀναμνησθῶσι τῆς Παναγίας, δρόμος ἀνοίγεται πρὸ αὐτῶν πλατὺς ὡς λεωφόρος μεγαλόπλευρος καὶ λεῖος ὡς κάτοπτρον καὶ οἱ βοσκοὶ ἐπιστρέφουσιν ἀπροσκόπτως εἰς τὰ ποιμνία των.

Ἄλλ' ἂν κάμνη θαύματα πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων κάμνει ὁμως καὶ θαύματα πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀπιστούντων εἰς αὐτὴν καὶ τὴν δύναμίν της. Δὲν θὰ ἐξελειφθῆ ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν γερόντων τῆς νήσου ὁ ἀνεμοστρόβιλος ὁ ὁποῖος ἠγέρθη αἰφνης ἐν πληρεστάτῃ τῆς φύσεως γαλήνῃ καὶ ἀνήρπασεν ἐκτινάξας εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης τὴν ἀσεβῆ γυναῖκα, ἡ ὁποία δὲν ἠθέλησε νὰ εὐχαριστήσῃ ὅπως καὶ ἡ σύτροφός της τὴν Παναγίαν διότι ἀνῆλθε ἀκόπως τὸ βουνὸν· ἀλλ' ἀπέδωκε τοῦτο εἰς τοὺς στιβαροὺς πόδας τοῦ ἡμίονου της. Τίποτε δὲν ἔμεινεν ἀπ' αὐτὴν μόνον τὸ μανδῆλι της ἀνηρπάγη ἀπὸ ἐνὸς θάμου! . . . Καὶ τὴν προπερυσινὴν τιμωρίαν τὴν ὁποίαν ἐπέφερε κατακεραυνώσασα τὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς καὶ πολλοὺς πολίτας κατὰ τὴν ὥραν τῆς δοξολογίας διὰ τὴν ἀσεβειάν των. Διότι οὔτε οἱ πολῖται προσέφερον πλέον ἀργυρὰ περίαπτα ἢ ζωντανούς μύσχους καὶ δαμάλεις καὶ αἰγὰς εἰς τὴν χάριν της, οὔτε ἀνέβαινον συχὰ νὰ λειτουργήσωσι εἰς τὴν Μονήν, δαπανῶντες τὸ πλεῖστον τῆς οἰκιακῆς των οικονομίας ὅπως ἄλλοτε, οὔτε πάλιν οἱ μοναχοὶ προσέφερον κατὰ τὰς πνηγύρεις τῆς Μονῆς τὰ ζῶα καὶ τὸν οἶνον νὰ φάγωσι καὶ νὰ εὐθυμῆσωσι οἱ προσκυνηταὶ πρὸς αἶνον μέγαν τῆς θαυματουργοῦ!

Τὰ θαύματα αὐτὰ καὶ αἱ τιμωρίαι τῆς Καλαμιώτισσης ἠνάγκασαν τοὺς ἐδῶ Ἀναφιῶτας νὰ κατασκευάσωσι εἰκόνα αὐτῆς ὁμοίαν τῆς πρω-

τοτύπου, καὶ νὰ στήσωσιν αὐτὴν ἐν τῶ ναΐσκῳ τοῦ ἁγίου Συμεῶνος. Οἱ εὐσεβεῖς ἐργάται προσφέρουν καὶ εἰς αὐτὴν ἐδῶ πολλὰ ἀφιερῶματα καὶ βλέπεις ἤδη ἄνω τῆς εἰκόνας, ἐπὶ ἐρυθρᾶς ταινίας, ὄμμαθὸν ἀργυρῶν ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν· μικρὰ ἀναστήματα παιδίων ἢ παρθένων ὅσα ἐκινδύνευσαν ὑπὸ ἀσθενείας καὶ ἡ μήτηρ ἔταξεν αὐτὰ διὰ τὴν σωτηρίαν των. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν πανηγυρίζει ἐν τῇ νήσῳ ἡ Μονή, καὶ οὗτοι ἐδῶ καλοῦσιν ἕνα ἱερέα καὶ πανηγυρίζουσιν, ἀποστέλλοντες εἶτα τὸ εἰσπραχθὲν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς οἰκονομίαν τῆς Μονῆς.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΕΛΕ

ΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Δίκην τριαίνης προεξέχει ἡ μακεδονικὴ χερσόνησος Χαλκιδικὴ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ἡ δὲ ἀνατολικωτάτη τῶν τριῶν γλωχίδων φέρει τὸ ἐν παλαιοῖς τε καὶ νέοις χρόνοις περιώνυμον ἀκρωτήριον, τὸν Ἄθω. Πᾶς τις γνωρίζει τὴν διήγησιν τοῦ Ἡροδότου περὶ τῆς διώρυγος, ἧς τὴν κατασκευὴν διέταξεν ὁ Ξέρξης πρὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκστρατείας του, οὐδ' εἶνε ὀλιγώτερον γνωστὴ ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδος της πολιτεία τῶν μονῶν, ἧτις ἐν τοῖς χριστιανικοῖς χρόνοις κατέλαβε τὸν Ἄθω ἢ τὸ Ἄγιον Ὄρος, ὡς σήμερον καλεῖται ἡ χερσόνησος.

Ὁ Ἄθως ὑψοῦται μεγαλοπρεπῆς ἐν τῇ μονῶσει του ὑπὲρ τὰ βαθεὰ ὕδατα τοῦ στρυμονικοῦ κόλπου δίκην ὀρεινῆς νήσου, ἐχούσης μῆκος μὲν δώδεκα ὥρων, εὖρος δὲ δύο μέχρι τριῶν καὶ συνδεομένης μετὰ τῆς ἠπείρου μόνον διὰ στενῆς γλώσσης. Βαθμιαία καὶ ὁμαλὴ εἶνε ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀκτῶν ἢ πρὸς τὸ μέσον ἀνωφέρεια, ἡ δὲ μέση βᾶχις ἀπλοῦται ἀνερχομένη κατ' ὀλίγον ἐν μακροῖς ἐλιγμοῖς καὶ ὀλανὲν ὑψομένη καὶ γινομένη ἀποτομωτέρα, ἕως ἀπολήγει εὐσώματος καὶ συμπαγῆς εἰς τὸν Ἄθω, περιβαλλόμενον ἐκ τριῶν μερῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου συμφοῦμενον μέχρι τοῦ ἡμίσεος αὐτοῦ ὕψους μετὰ τῆς δασώδους ὀροσειράς. Μοναχικὴ καὶ ἐλευθερά αἰρεται εἰς τοὺς ἀέρας ἡ κολοσσιαία κορυφή, φέρουσα ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου ἐκκλησιδίων καὶ μακρόθεν ὀρατόν, τὸν ὑψηλότατον καὶ προσηνεμώτατον τῶν ναῶν τῆς ἀνατολικῆς χριστιανισμῆς. Ἡ δ' ἐπιμήκης ὀροσειρὰ εἶνε δάσος συνεχὲς πλατάνων, ὄξυων, δρυῶν, ἐλαίων, συκῶν, καρῶν καὶ καστανεῶν, κυπαρίσσων, ἀμπελώνων, δαφνῶν καὶ λεπτοκαρυῶν, καταπράσινον καὶ ὑπὸ τῶν ἀέρων διαπνεόμενον ὀρεινὸν πανόραμα, ἐνθα τὸ ἄρωμα, ἡ λαμπρότης τῶν χρωμάτων καὶ ὁ ψηφιδωτὸς τῶν ἀνθέων τάπης μαγεύουσι τὴν αἴσθησιν, ἐνθα ἀκούεται ἀπαν-

ταχοῦ κέλαδος καὶ κελάρυσμα βυάκων, καταρρεόντων δίκην μακρῶν νημάτων ἀπὸ τοῦ ὑλομανοῦντος ὄροπεδίου καὶ συνεχιζόντων τὸν φλοῖσθον αὐτῶν καὶ τὸ μινύρισμα διὰ τῶν θάμνων. Κάτω δὲ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐν ἰκανῇ ἀποστάσει ἀπ' ἀλλήλων, χωριζόμενα διὰ δασῶν καὶ ἀκρωτηρίων, ἐπὶ χλοερῶν ἐξαπλούμενα λειμώνων ἢ ἐπὶ θαλασσοπλήκτων βράχων οἰοεὶ ὑπὸ μεσαιωνικῆς τινος γοητείας καθηλωμένα ἢ ἐντὸς φαράγγων δασοστεφῶν κατ' ἰδίαν κεκρυμμένα παρουσιάζονται τὰ μοναστικά φρούρια μὲ τὰ ὑψηλά αὐτῶν τείχη, μὲ θολωτοὺς πυλῶνας, μὲ κωδωνοστάσια, μὲ πύργους ἐστέφανωμένους δι' ἐπάλξεων καὶ σιδηροφράκτους πύλας φρουρούσας τὰ βυζαντινὰ ἱερά ἐναντίον πάσης ἐχθρικῆς δυνάμεως.

Τοιαύτην ἐξεικονίζει εἰς ἡμᾶς ὁ Φαλλμεράγερ τὴν ἀπαράμιλλον φύσιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, καὶ αὐτὸς δὲ ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογήσῃ κατ' ἐπανάληψιν, ὅτι ἡ γλῶσσα εἶνε παραπολὺ πτωχὴ, ὥστε νὰ δυνηθῇ ὡσεὶ διὰ μαγικοῦ τινος πληγματος ν' ἀναπλάσῃ πρὸ τῆς ψυχῆς τὴν γοητείαν καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ πολυχρωμίαν τοῦ πανοράματος ἐκείνου. Οὐδὲν λοιπὸν τὸ θαυμαστόν ἢ ἡ λαμπρὰ αὕτη δασώδης ἐρημία ἐπεδιώχθη ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ὑπὸ ψυχῶν βεβαρημένων ἀπὸ τοῦ κόσμου ὡς τελευταίος σταθμὸς ἀνὰ τὴν διὰ τοῦ βίου τούτου πορείαν. Ἐκ δὲ τῶν ἀποχωρητηρίων εὐσεβῶν ἀσκητῶν προῆλθον κατ' ὀλίγον μεγάλαι μοναί, ὧν αἱ κτήσεις καὶ τὰ δικαιώματα ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων διὰ πολλῶν χρυσοβούλλων, ἔτυχον δὲ τοῦ σεβασμοῦ καὶ αὐτῶν τῶν Ὀθωμανῶν κατακτητῶν. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου αἰῶνος δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἄθωνος διὰ τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων, διὰ τῶν χρυσοβούλλων καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων. Συγγραφεῖς καὶ ἀνώτατοι τῆς πολιτείας ἄρχοντες, ἱεράρχαι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτοκράτορες ἀκόμη εὖρον καταφυγὴν εἰς ταύτας τὰς μονὰς. Νῦν δὲ περιλαμβάνει ἡ ὅλη περιοχὴ, ἀποτελοῦσα κοινὴν θρησκευτικὴν πολιτείαν ἔχουσαν ἰδίαν διοίκησιν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν ἐπικυριαρχίαν, εἴκοσι μονὰς μετὰ πολλῶν σκητῶν καὶ ἀσκητηρίων, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ πεντακισχιλίων περίπου μοναχῶν. Οὔτε μωαμεθανὸς τις οὔτε κοσμικὸς χριστιανὸς δύναται νὰ ἐγκατασταθῇ διὰ βίου ἐν τῇ χώρᾳ· αἱ δὲ περιηγήτριαι ἰδιάζουσιν αἰσθάνονται θλίψιν, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ποτε εἰς γυναικῆς ἀλλ' οὐδὲ εἰς θῆλυ ζῶον ἢ ἀποθίβασις εἰς τὸν ἱερὸν χώρον. Οὕτω δὲ ὁ Ἄθως καὶ ἡ ἕνεκα τῆς ἀρχαιότητος, τῆς παλαιᾶς παραδόσεως καὶ τῶν καθιερωμένων συνθηκῶν τοῦ βίου ἱερά μοναστικὴ αὐτοῦ πολιτεία ἀποτελεῖ πλείοτερον καὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει

πατριαρχείου, ὅπερ ἐξησθένησεν ἡ ἀπόσπασις τῶν ὁμοδόξων ἀλλοφύλων ἐκκλησιῶν, τὸ ἠθικὸν κέντρον τῆς καθόλου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Τὴν δ' Εὐρώπην πλείοτερον τῆς ἐσωτερικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ παραδόξου τούτου ἀσκητηρίου ἐνδιαφέρουσιν αἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους εὐρισκόμεναι βιβλιοθήκαι. Ἐκαστος σωστὸς φιλολόγος ὠνειρεύθη ἐν τῷ βίῳ του τὴν ἀνεύρεσιν πολυτίμου τινὸς χειρογράφου, ἀλλ' ὀλίγοι τὴν σήμερον ἠξιώθησαν τοιαύτης τινὸς εὐτυχίας. Λί μεγάλαι βιβλιοθήκαι τῆς Εὐρώπης ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων ἐζητάσθησαν ὑπὸ μυρίων ἀπλήστων ὀφθαλμῶν, ἐξηρευνήθησαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ μάλιστα ἀπόκεντροι γωνίαι. Ἀπὸ τῶν ἤδη ἄριστα ταξινομημένων βιβλιοφυλακείων ἀκούομεν ἐξερχομένην οἰοεὶ φωνὴν τινα ἐπαναλαμβάνουσαν τὸ τοῦ ποιητοῦ «δυστυχία σου εἶσαι ἐγγονος», ἔρχεσαι μετὰ τόσους ἤδη προγενεστέρους ἐρευνητάς! Ἐφθάσαμεν μάλιστα εἰς τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀνιχνευταὶ τινες ὑπεράγαν ζηλωταὶ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῶν ἀνακαλύπτουσιν ἐνίοτε χειρόγραφα ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου περιλαμβανόμενα καὶ περιγραφόμενα πρὸς κοινὴν γνώσιν ἐν καταλόγοις ἐκδεδομένοις διὰ τοῦ τύπου. Ἀπ' οὗ λοιπὸν οὔτω μικραὶ παρέρχονται ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς βιβλιοθήκαις ἐλπίδες εἰς τοὺς πρὸς εὐρήματα περιπαθῶς ἔχοντας φιλολόγους, εὐνόητον εἶνε, ὅτι τὰ βλέμματα πάντων ἐστράφησαν ἡσήμεραι ἀπληστότερα εἰς τὰς παμπάλαιας βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολῆς, καὶ δὴ εἰς τὴν τοῦ Σινᾶ, τὴν τῆς Πάτμου, τὴν τοῦ σεραγίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἡδὴ κατὰ τὸ τέλος τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος ἤρξαντο αἱ ἐρευναὶ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει· μετὰ τὸν Βιλλοαζῶνα ἠκολούθησαν ὁ Ζαχαρίας Λίγγενταλ, ὁ Γρίτσεβαχ, ὁ Φαλλμεράγερ, ὁ Μηνᾶς Μινωίδης, ὁ Ἐμμανουὴλ Μίλλερ καὶ ἄλλοι. Πολλὰ πολύτιμα χειρόγραφα ἀνεκαλύφθησαν ὑπ' αὐτῶν, πολλὰ δὲ καὶ ἀπῆχθησαν ἐν τῷ σκοτεινῷ κύτει εὐρέων ὁδοιπορικῶν κιβωτίων, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν σπειδόντων τούτων περιηγητῶν τῶν ἐπιδιωκόντων ἀνακαλύψεις ἐσκέφθη περὶ συντάξεως πλήρους καταλόγου. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν καὶ μετὰ τὰς περιουσίας τούτων νὰ πλανᾶται περὶ τὰς ἄθωνικὰς βιβλιοθήκας μυστηριώδεις τι ἡμίφως, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνήσυχα πνεύματα ἐνόμιζον ὅτι ἀναγνωρίζουσι τὰ φασματώδη περιγράμματα ἀπολεσθειῶν συγγραμμάτων τῆς ἀρχαιότητος. Διὰ ταῦτα ἀπὸ μακροῦ χρόνου εἶχε καταστῆ ποθητὴ συστηματικὴ ἐξέρευνσις καὶ ἀναγραφή ἐν καταλόγῳ ἀπάντων τῶν χειρογράφων. Ἐπὶ δὲ τῇ ἐκτελέσει τοῦ σχεδίου τούτου δύναται νὰ σεμνυνθῇ ἡ νεαρὰ Ἑλλάς.

Τὸ θέρος τοῦ 1880 διέτριψεν ὁ καθηγητὴς Σπ. Λάμπρος κατ' ἐντολὴν τῆς βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τέσσαρας μῆνας ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ὅπως μετὰ δύο νεαρῶν φιλολόγων ἐπεξεργασθῆ ἡ πλήρῃ καὶ ἀκριβῆ κατάλογον τῶν αὐτῶν βιβλιοθηκῶν. Ἦδη δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐδημοσιεύθη προσωρινὴ ἔκθεσις περὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐργασίας. Ἄλλ' ἡ ἐκτύπωσις τοῦ συνταχθέντος καταλόγου ἕνεκα οικονομικῶν δυσχερειῶν ἐβράδυνεν ἐπὶ ὅκτῳ ὅλα ἔτη, καὶ νῦν δὲ ἡ συνέχεια τοῦ ἔργου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τῶν πρὸς ἐκτύπωσιν ἀναγκαίων δαπανῶν. Τὸ δὲ δημοσιευθὲν πρῶτον μέρος τοῦ πρώτου τόμου περιέχει τὴν ἀναγραφὴν ὅκτῳ μόνον ἐκ τῶν μικροτάτων βιβλιοθηκῶν (1).

Οἱ ἐνθουσιῶδεις καὶ εὐέλπιδες οἱ ἀναμένοντες ἐκ συστηματικῆς ἐξερευνησεως τοῦ Ἁθῶνος ἀπροσδόκητον ἐπαύξεισιν τῆς κλασικῆς φιλολογίας ὑφίστανται νῦν πικρὰν ἀπογοήτευσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀκρότατοι ἀπαισιόδοξοι δὲν εὐρίσκονται ἔχοντες δίκαιον. Ὡς εἶνε αὐτονόητον, τὴν κυριωτάτην βᾶσιν τῶν ἀθωνικῶν βιβλιοθηκῶν ὡς καὶ πασῶν τῶν ἄλλων μοναστηριακῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀποτελεῖ ἡ θεολογικὴ φιλολογία, μονοτόμως ἐπαναλαμβάνομένη σιερά εὐαγγελίων, ψαλτηρίων, ὕμνων, βίων ἁγίων, ὁμιλιῶν κατηχητικῶν, θεολογικῶν ὑπομνημάτων, δογματικῶν συγγραφῶν καὶ ἀσκητικῶν παραγγελημάτων διὰ μοναχοῦς. Ὅταν δὲ μετὰ ἄλλων δεινῶν, προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀναγινώσκοντα τὸν Κατάλογον, ἀναφέρωμεν καὶ θεολογικὸν στιχοῦργημα ἐκ 13,000 στίχων ποιηθὲν εἰς στίχους πολιτικούς, πᾶς τις θὰ συνομολογήσῃ μεθ' ἡμῶν τὸ θάρρος τοῦ λογίου, ὅστις ἐπεχείρησε τὸ τολμηρὸν ἔργον τῆς καταδύσεως εἰς ταῦτα τὰ κύματα, ὅπως ἐξαγάγῃ ἀκόμη ἐγκαίρως εἰς τὸ φῶς τὰς εἰς τὸ βάθος ἐγκεχυμένας πολυτίμους συγγραφάς. Καὶ δὲν εἶνε μὲν αὗται περισσαί, ἀλλ' εὐτυχῶς δὲν λείπουν καὶ ὀλοτελῶς. Ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τούτῳ μέρει ὡς *pièce de résistance*, ὡς εὐρημα βαρυσήμαντον παρουσιάζεται τὸ σπουδαῖον χειρόγραφον τοῦ Ποιμένου τοῦ Ἑρμᾶ, ὅπερ ἐπεξεργάσθη ἤδη αὐτὸς ὁ Λάμπρος (2). Διὰ δὲ τὰς ἤδη ἐπιμελέστατα καλλιεργουμένας μελέτας περὶ τῆς γραμματικῆς τῶν ἑλληνικῶν ἀνθολογιῶν παρέχει ὁ Κατάλογος τὴν εἰδήσιν περὶ συλλογῆς γνωμῶν ἀνεξερευνητῶν. Ἐκ τῶν πο-

λυπληθῶν ὕμνων ὡς δύναται πολλὰ ν' ἀναμῆν ἢ δυστυχῶς μέχρι τοῦδε ὀλίγον γνωστῆ χριστιανικῆ ποιήσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν ἄλλων βυζαντινῶν συγγραφεῶν ἀντιπροσωπεύονται ἰδίως ὁ Φώτιος, ὁ Ψελλός, ὁ Πρόδρομος καὶ ὁ Πλανούδης· ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι πρὸς γνῶσιν τῆς εἰδικῆς ἀξίας καὶ τῆς κατ' οἰκογενεῖας κατατάξεως τῶν τοιούτων χειρογράφων ἀπαιτεῖται λεπτομερεστέρα ἔρευνα. Ἰδίως δ' ἀξιωματικῶν φαίνονται ἀνεκδοτοὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Μιχαὴλ Γλυκᾶ. Ἐκ δὲ τῶν δογματικῶν συγγραφῶν ἰδίου λόγου ἀξίας κρίνομεν τὰς πραγματικὰς τὰς ἀναφερομένας εἰς τὰς περὶ Βαβυλᾶ μῦθους ὡς καὶ τὰς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐνδιαφερούσας συγγραφάς κατὰ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει ἀντιπάλων τῆς ὀρθοδοξίας, ἧτοι κατὰ τοῦ Μωάμεθ καὶ τῆς βωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Ἡ μεγάλη διάδοσις τῶν τοιούτων συγγραφῶν ἀποδεικνύει ἐκ νέου ἐπὶ πόσον κατεῖχε τὰ πνεύματα ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ μεσαιῶνος ἢ ἀντίστασις κατὰ τῶν Λατίνων. Καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ ἱστορία δὲν ἀντιπαρέρχεται μὲ κενὰς τὰς χεῖρας· τοῦλάχιστον εὐρίσκομεν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις, ὧν ἐδημοσιεύθη ἤδη ὁ κατάλογος, ὕλην διαφωτίζουσαν τὴν ἐν Μολδοβλαχίᾳ διοίκησιν τῶν Ἑλλήνων ὀσποδάρων.

Τέλος δὲ πλουσίως ἀντιπροσωπεύεται ἡ δημόδης ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλολογία. Ἐκτὸς τῆς μεσαιωνικῆς μυθιστορίας περὶ Στεφανίτου καὶ Ἰχνηλάτου καὶ ἐνδιαφερόντων μερῶν τῆς Ἀμαρτωλῶν σωτηρίας εὐρίσκομεν νεοελληνικὴν μετάφρασιν τῶν αἰνιγμάτων καὶ χρησμῶν Λέοντος τοῦ σοφοῦ καὶ δημῶδες Ἑλληνικὸν λεξικόν. Ἀλλὰ ῥητέον ὅτι μέγιστον μέρος ἀποτελοῦσι καὶ ἐν ταῖς δημῶδες ἑλληνικαῖς συγγραφαῖς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὑπομνήματα καὶ αἱ παραινέσεις περὶ ἀντικειμένων τῆς πρακτικῆς θεολογίας. Ἡ διὰ πολλοὺς λόγους σπουδαία ἐξερεύνησις τοῦ δημῶδους ἑλληνικοῦ ἰδιώματος μόλις ἤρχισεν ἤδη καὶ προήχθη μέχρι τοῦδε τόσο ὀλίγον μόνον, ὥστε ἐπὶ τοῦ παρόντος μόλις οὕτω δυναμέθη νὰ προστρέξωμεν εἰς πηγὰς οὕτω μεμακρυσμένας, ἀλλ' εἰς μέλλουσαν γενεάν τὰ κείμενα ταῦτα θὰ παράσχωσι πολῦτιμον ἀρχεῖον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ αὕτη δὲ παρατήρησις ἰσχύει ἄλλως καὶ διὰ τὴν προσήκουσαν ἐκτίμησιν τῶν ἀθωνικῶν βιβλιοθηκῶν ἐν γένει. Ὅταν αἱ βυζαντιναὶ μελέται, αἵτινες πάλιν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἴλκυαν ζωηρότερον τὴν προσοχὴν τῶν λογίων, γείνωσι βαθύτεραι καὶ εὐρυνθῶσι, πολλὰί συγγραφαὶ ἄς σήμερον παραμερίζομεν μετ' ἀνίας, θ' ἀποδειχθῶσι πλήρεις ἀξίας καὶ θὰ καταστῶσιν εὐπρόσδεκτοι.

(1) Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Τόμος Α'. Μέρος Α'. Βιβλιοθήκαι Πρωτάτου, Ἁγίας Ἀννης, Ἁγίου Παύλου, Χιλιανταρίου, Ζωγράφου, Κωνσταντινίου, Γρηγορίου, Ξενοφώντος.

(2) A Collation of the Athos Codex of the Shepherd of Hermas. Together with an introduction by Spyr. P. Lambros translated and edited by J. Armitage Robinson M. A.— Cambridge. 1888.

Χείριστα δὲ πάσης ἄλλης ὕλης ἀντιπροσω-
 πεύεται ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φιλολογία· ὁ μό-
 νον περὶ αὐτῆς δυνάμενος νὰ ἐνθουσιασθῆ δύναι-
 ται ν' ἀπαλλαγῆ τῆς μελέτης τοῦ Καταλόγου.
 Ὅτι αἱ περιοδεῖαι προγενεστέρων περιηγητῶν
 ἀφῆκαν ἀκόμη κατὰ χώραν ἀποδεικνύεται τοῦ-
 λάχιστον ἐκ τοῦ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντος
 μέρους τοῦ Καταλόγου ὅτι εἶνε ἀνάξια λόγου
 κοινὰ ἀντίγραφα τῶν νεωτάτων χρόνων· εἶνε
 κυρίως σχολικὰ τετράδια καὶ ἐξηγήσεις τῆς
 παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, προσωρισμένα
 εἰς ἀντικατάστασιν τῶν δαπανηρῶν ἐντύπων
 κειμένων διὰ τοὺς πτωχοὺς μαθητὰς τῶν μονα-
 στικῶν σχολείων. Τοιαύτη σπάνις κλασικῶν κει-
 μένων δύναται ἴσως νὰ φανῆ ἀποτροπαίον τι εἰς
 ἀφελεῖς κοσμικοὺς. Ἀλλὰ δυνάμεθα ν' ἀδική-
 σωμεν τοὺς Ἀγιορείτας διότι ἔζων ἐν τῇ πεποι-
 θήσει, ὅτι ἡ λατρεία τῶν χαρίτων δὲν συμβιβά-
 ζεται πρὸς τὴν τελείαν ἄρνησιν τῶν τοῦ κόσ-
 μου; Δυνάμεθα νὰ ἐλέγξωμεν αὐτούς, ὅτι ἐθεώ-
 ρουν ἐχθροὺς δυσκόλους δυνάμενους νὰ συνδια-
 λαχθῶσι τὴν λογιότητα καὶ τὴν χριστιανικὴν
 ταπεινοφροσύνην; Δὲν ἦσαν συστηματικώτατα
 συνεπεῖς πρὸς ἑαυτούς, ἐκδιώκοντες ἐκ τῶν κελ-
 λίων των τὴν θύραθεν φιλολογίαν τοῦ κάλλους
 καὶ τῆς ἡδονῆς; Διὰ τοῦτο θεωροῦμεν τὰς πολ-
 λάκις ἐπαναλαμβανόμενας ῥησικοπίας περὶ τῆς
 πνευματικῆς ἀποναικώσεως τῶν μοναχῶν τοῦ
 Ἀθῶνος ὡς ἀποδεικνύουσας ἔλλειψιν φιλοσοφι-
 κῆς καὶ ἱστορικῆς εὐθυκρισίας. Ἐξεταζόμενοι
 καθ' ἑαυτούς οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶνε ἴσως ὀλιγώτε-
 ρον ἀποναικωμένοι πάσης ἄλλης ὁμοίας κοι-
 νότητος ἐν Ἑυρώπῃ. Ἄν πάσα τάξις ἀνθρώπων
 πρέπει νὰ ἐξετάζηται κατὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς,
 ἅς μὴ ἀρνηθῶμεν τοιαύτην δικαιοσύνην καὶ εἰς
 τοὺς εὐσεβεῖς Ἀθωνίτας.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ (1).

ΜΕΡΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΥ ΜΟΥ

Πολλοὶ ἀποροῦν διατί δὲν τὰ ἔχω καλά μαζί των.
 Οἱ ἡλίθιοι! Δὲν ἐρωτοῦν πῶς τὰ ἔχω μὲ τὸν ἑαυ-
 τόν μου;

*

Χθὲς εἰς δανειστής μου μὲ προσεκάλεσε διὰ κρη-
 ψῆς ἐπιστολῆς νὰ υπάγω πρὸς ἐπίσκεψίν του.
 Ἔσπευσα ἀμέσως νὰ μὴ μεταδῶ.

*

Ἡ ὠραιότης θὰ ἡδύνατο πολλάκις νὰ χαρακτηρι-
 σθῆ κάλλιστα — «ἀσχημιά μὲ κανονικὰ χαρακτηρι-
 στικά», καὶ ἡ ἀσχημιά «ὠραιότης μὲ ἀκανόνιστα.»

*

Ἡ ζωὴ δὲν κυβερνᾶται μὲ γνωμικά.

ΙΞΙΩΝ

(1) Μετάφρασις ἐξ ἐπιφυλλίδος τῆς ἐφημερίδος «Νεώτα-
 ται εἰδήσεις τοῦ Μονάχου».

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΤΩΝ

BYZANTINON ISTORHMA

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΗ'.

Ἐν τούτοις ὁ Χαράλδος ἡμείβετο ἐν Βυζαντίῳ
 ἐπὶ τῇ μακρᾷ στερήσει, καὶ τὰς χαρμονὰς ἐκεί-
 νας ἐτρέφα, ἅς κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ χωρισμοῦ
 τοσοῦτον εὐγλώττως περιέγραφεν ἡ Μαρία ὡς
 γέρας τοῦ τροπαιούχου ἥρωος. Περιβεβλημένος
 ἤδη περιφανὲς ἀξίωμα, ἐθάμιζε καθημερινῶς εἰς
 τ' Ἀνάκτορα, καὶ μετ' ἐλευθερίας πρὸς τὴν Μα-
 ρίαν ἀνεστρέφετο. Οἱ συνονοῦντες αὐτοὺς δεσμοὶ
 ἦσαν πλέον γνωστοί, ἀλλ' οὐδεὶς ἀπετόλμα πα-
 ρατήρησιν τινα, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον με-
 γάλῃ ἐδέσποζεν ἐν τῇ Αὐλῇ ἐκείνη τῶν ἡθῶν
 ἔκλυσις. Μόνῃ ἡ Αὐτοκράτειρα, καίτοι βεβαίως
 οὐχὶ μᾶλλον ἄσπιλος τῶν λοιπῶν, ἐφαίνετο βα-
 ρέως φέρουσα τὰς σχέσεις ἐκείνας, ἀλλ' οὐδὲν
 ἐνήργει πρὸς παρακώλυσιν αὐτῶν, καὶ τοῦτο
 ἦρκει εἰς τὸ τρυφερὸν ζεῦγος.

Ἐνῶ δὲ οὕτω ἀνεπαύετο ἐπὶ τῶν δαφνῶν αὐ-
 τοῦ ὁ ἡμέτερος ἥρωος, λησμονῶν τὰ πάντα εἰς
 τὰς λευκὰς τῆς Μαρίας ἀγκάλας, κατὰ κρη-
 μῶν ἐφέροντο τὰ δημόσια. Ἐν Ἀνατολῇ, τοῦ
 Ἡγεμόνος τῆς Ἀβασγίας Παγκρατίου διαρκῶς
 ἐνοχλοῦντος τὴν Ἰλλυρίαν, ὁ Ὀρφανοτρόφος ἐ-
 πεμψε κατ' αὐτοῦ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Κωνσταν-
 τῖνον, ὅστις ὅμως ἐπέστρεψεν ἄπρακτος. Ἀφ'
 ἑτέρου ὁ Ἡγεμὼν τῆς Σερβίας Στέφανος, δρα-
 πετεύσας ἐκ Βυζαντίου, ἀνέλαβε τὴν προτέραν
 ἀρχὴν, ἀφοῦ ἐδίωξε τὸν Στρατηγὸν Θεόφιλον
 Ἐρωτικόν, καὶ κατετρόπωσε τὸν κατ' αὐτοῦ
 πεμφθέντα εὐνοῦχον Γεώργγιον Προβατάν. Συν-
 ἄμα δέ, τὸ καὶ πάντων χείριστον, ἐπανεστῆ
 αὐτῆς ἡ Βουλγαρία.

Τὴν τελευταίαν ταύτην συμφορὰν προεκά-
 λησεν ἡ πλεονεξία τοῦ Ὀρφανοτρόφου. Ὁ Βα-
 σίλειος Β', καθυποτάξας τὰς Βουλγαρικὰς χώ-
 ρας, ἀφῆκεν ἀνέπαφον τὴν φορολογίαν, ἥτις ἀπε-
 τίετο εἰς εἶδη δι' ἕκαστον ζευγάριον· ἀλλ' ὁ
 Ἰωάννης, ἀντὶ τοῦ σίτου, τοῦ κέγχρου καὶ τοῦ
 οἴνου, ἀπήτησε χρήματα, ἐφ' ᾧ μεγάλως οἱ
 κάτοικοι δυσηρεστήθησαν. Οὕτως εἶχον τὰ πράγ-
 ματα, ὅτε ὁ Βούλγαρος Πέτρος Δελεάνος, δοῦ-
 λος ἐν Βυζαντίῳ, ἀποδράς ἐκ τῆς πρωτεύουσας
 καὶ πλανηθεὶς μέχρι Βελιγραδίου, παρέστησεν
 ἑαυτὸν ὡς ἐγγονον τοῦ Σαμουὴλ εἰς τὸν ὄχλον
 τῶν ὁμοφύλων, οὔτινες ἀφορμὴν ἐζήτουν ἀπο-
 στασίας. Διὸ καὶ ἀνηγορεύθη Τσάρος τῆς Βουλ-
 γαρίας, ἀνευφημηθεὶς εἰς διαφόρους συνάμα πό-
 λεις, τὴν Ναισσόν, τοὺς Σκούπους καὶ ἀλλαχοῦ,
 ἐνῶ πανταχοῦ, ὅθεν διήρχετο, ἀνηλεῶς ἐσφά-
 ζοντο οἱ Βυζαντινοί.